

04.07.2018 kontrollakt nr 12.2-4/8 riigihangete korraldamise kontrollimise kohta Mittetulundusühingus Aasukalda Maa ja Merepäästekomando

Kontrollimise alus: Rahandusministeeriumi 13.06.2018.a kiri nr 12.2-4/75-1
Kontrolliobjekti nimetus: Mittetulundusühing Aasukalda Maa ja Merepäästekomando
Kontrolliobjekti registrikood: 80356877
Kontrolliobjekti juhi nimi ja ametinimetus: juhatuse esimees Marge Zaidullin
Kontrolli käigus andsid selgitusi: Marge Zaidullin, Raido Tetto.
Kontrollitav ajavahemik: 01.01.2017 – 31.12.2017

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1 Kontrollimisele kuulus Mittetulundusühing Aasukalda Maa ja Merepäästekomando (edaspidi Hankija või ka MTÜ AMMK) ajavahemikul 01.01.2017 – 31.12.2017. a riigihangete korraldamisel kehtinud riigihangete seadus(t)es sätestatud nõuetest kinnipidamine.
- 1.2 Kontrollitaval ajavahemikul 01.01.2017 – 31.12.2017 reguleeris riigihangete korraldamist 01.05.2007 jõustunud riigihangete seaduse redaktsioon, mis jõustus 26.10.2016 (redaktsiooni avaldamismärge RT I, 25.10.2016) (edaspidi RHS) ja kehtis kuni 31.08.2017. Alates 01.09.2017 alustatud riigihangete läbiviimist reguleeris 01.09.2017 jõustunud riigihangete seadus (edaspidi al. 01.09.2017 kehtiv RHS).
- 1.3 Kontrollimise eesmärgiks oli muu hulgas tuvastada, kas korraldatud on nõuetekohased riigihankemenetlused (lihthanked, hankemenetlused jm); Hankija on riigihanke osadeks jaotamisel järginud osadeks jaotamise korda; hankelepingute sõlmimine ja muutmine on toimunud nõuetekohaselt; Hankija on järginud RHS §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid; erandlike hankemenetluste liikide valik on olnud õiguspärane.
- 1.4 Kontrollitaval ajavahemikul on Hankija riikliku riigihangete registri (edaspidi ka eRHR) kaudu alustanud 2 lihthanget.
- 1.5 Riigihangete korraldamist MTÜ-s AMMK ei reguleerinud kontrolliperioodi ajavahemikul hankekord.
- 1.6 Tehingute tegemisel on RHS-is sätestatud korrast kinnipidamist kontrollitud Hankija 2017.a raamatupidamise väljavõtte, eRHRis avaldatud dokumentide, kontrollijale esitatud dokumentide ja Hankija selgituste alusel.
- 1.7 Kontrollakti projekt edastati Hankijale tutvumiseks ja vastuväidete esitamiseks 03.07.2018 kirjaga nr 12.2-4/85-1. Hankija kontrollakti kohta vastuväiteid ja märkusi ei esitanud.

2. Riigihangete seaduses sätestatud korrast kinnipidamise kontrollimine

2.1. Hankekord

Kontrollimisele kuulus MTÜ AMMK ajavahemikul 01.01.2017 – 31.08.2017. a riigihangete korraldamisel kehtinud RHS sätestatud nõuetest kinnipidamine ning ajavahemikul 01.09.2017 – 31.12.2017. a riigihangete korraldamisel al 01.09.2017 jõustunud RHS-is sätestatud nõuetest kinnipidamine. Seda, kas hankijal lasus kõnealusel aastal hankekorra kehtestamise kohustus pidi hankija hindama enne 2017. aasta algust, mil kehtis veel kuni 31.08.2017 kehtinud RHS.

Kuni 31.08.2017 RHS § 13¹ kohaselt lasus hankijal kohustus kehtestada hankekord juhul kui tema poolt ühes eelarveaastas planeeritavate asjade ja teenuste riigihangete eeldatav kogumaksumus ületas 80 000 eurot või ehitustööde riigihangete eeldatav kogumaksumus ületas 500 000 eurot.

Kuna Hankija 2017. aastal ostetavate asjade ja teenuste riigihangete eeldatav kogumaksumus ei ületanud ületas 80 000 eurot või ehitustööde riigihangete eeldatav kogumaksumus ei ületanud 500 000 eurot, siis polnud Hankijal kohustust hankekorda koostada.

2.2 Kvalifitseerimistingimuste seadmine

RHS § 39 lg 1 kohaselt peavad kvalifitseerimise tingimused olema piisavad pakkuja või taotleja hankelepingu nõuetekohase täitmise võime tõendamiseks ning vastavad ja proportsionaalsed hankelepingu esemeks olevate asjade, teenuste või ehitustööde olemuse, koguse ja otstarbega. RHS § 18² lg 4 kohaselt võib hankija lihthanke korraldamiseks kehtestada lihthanke dokumendi, lähtudes hankelepingu esemeks olevatest asjadest, teenustest või ehitustöödest. Lihthanke dokumendi koostamisel on seadusandja jätnud hankijale suhteliselt laia kaalutlusruumi ning näinud RHS § 18² lg-s 4 ette näidisloetelu paragrahvidest, milledest hankija võib lihthanke dokumendi sisustamisel lähtuda. Seega pole hankija kohustatud lihthanke kvalifitseerimistingimusi seadma, kuid juhul kui hankija otsustab seda teha, siis tuleb tal vastavatest tingimustest lähtuda kogu lihthanke menetluse jooksul. Lisaks eeltoodule tuleb hankijal arvestada, et juhul kui ta on otsustanud seada lihthanke kvalifitseerimistingimused, siis tuleb tal nende kontrollimisel lähtuda RHS-is sätestatud reeglistikust.

Lihthanke „Tuletõrjedepoo katuse ja välisfassaadi rekonstrueerimine“ (viitenumber 186947) teate p-is III.2.2 on Hankija seadnud järgneva kvalifitseerimistingimuse: „1. Pakkuja eelmise majandusaasta käive peab olema vähemalt 200 000 EUR. Kui eelmise majandusaasta aruannet ei ole veel koostatud, esitatakse andmed viimase kinnitatud majandusaasta aruande põhjal. Pakkuja esitab andmed eelpoolmainitud kriteeriumi täimise kohta. Lisatud nõutava dokumendi vorm: Kinnituskiri netokäibe kohta.“

Lähtuvalt RHS § 40 lg 1 p-ist 3 tulenevalt võib Hankija nõuda pakkuja majandusliku ja finantsseisundi kvalifitseerimise tingimustele vastavuse kontrollimiseks hanketeates andmeid pakkuja netokäibe kohta hankelepinguga seotud valdkonnas või hankelepingu esemele vastavas osas nende olemasolu korral kuni viimase kolme majandusaasta jooksul. Kvalifitseerimistingimuste seadmisel peab hankija seejuures juhinduma RHS § 39 lg-s 1 sätestatust, millest tulenevalt peab kvalifitseerimise tingimus olema piisav pakkuja hankelepingu nõuetekohase täitmise võime tõendamiseks ning olema vastav ja proportsionaalne hankelepingu eseme olemuse, koguse ja otstarbega. Kvalifitseerimise tingimust saab pidada vastavaks ja proportsionaalseks, kui see on kohane ja vajalik:

- a) kohane on tingimus siis, kui selle alusel saab hinnata pakkuja võimet lepingut nõuetekohaselt täita;
- b) tingimus on vajalik siis, kui seda asjaolu ei ole võimalik sama veenvalt tõendada kergema tingimuse abil.

Vaidlustuskomisjoni ja kohtupraktika kohaselt peetakse üldjuhul piisavaks ja proportsionaalseks hankelepingu esemega võrreldes kahekordset kvalifitseerimistingimust (Vaidlustuskomisjoni otsused vaidlustustes nr 188-09/113674 ja 240-12/138917 ning Tallinna Halduskohtu 19.03.2010 otsus haldusajlas 3-09-2756).

Alates 01.09.2017. a kehtivas RHS-is (§ 100 lg 3) on kohtupraktikas kinnistunud põhimõte seadusandja poolt ka õigusaktis selgesõnaliselt sätestatud just väikese ja keskmise suurusega ettevõtete turulepääsu hõlbustamiseks.

Hankija ei ole lihthanke eeldatavat maksumust riigihangete registrisse märkinud, kuid järelevalvemenetluse käigus märkis, et hindas ehitustööde lihthanke ja omaniku järelevalve maksumuseks 50 535,40 eurot.

Rahandusministeeriumi hinnangul ei ole proportsionaalne sellise netokäibe nõude seadmine, mille kohaselt peab pakkuja eelmise majandusaasta netokäive olema olnud vähemalt 200 000 EUR aastas, kuivõrd seatud nõue ületab kohtupraktikas aktsepteeritud netokäibe nõude peaaegu neli (3,96) korda.

Soovitame Hankijal edaspidi kvalifitseerimistingimuses netokäibe nõude seadmisel lähtuda lihthanke eeldatavast maksumusest ja mitte nõuda suuremat aastakäivet kui kahekordne lepingu eeldatav maksumus, kuivõrd liigselt kõrge netokäibe nõue on konkurentsi piirav ning seega vastuolus nii RHS § 39 lg-s 1 sätestatuga kui ka RHS §-s 3 sätestatud riigihanke üldpõhimõtetega (RHS § 3 p 3 ja 4).

2.3 Päringud välisregistritesse

Lihthanke „Tuletõrjedepoo katuse ja välisfassaadi rekonstrueerimine“ (viitenumber 188274) teate p-is III.2.1) olete nõudnud et „Kvalifitseerimise tingimustele vastavuse hindamiseks vajalikud andmed ja nende vorminõuded: 1. Pakkuja esitab kirjaliku kinnituse riigihangete seaduse § 38 lg 1 punktides 1-3 nimetatud asjaolude puudumise kohta Lisatud nõutava dokumendi vorm: Kinnituskiri RHS § 38 lg 1 punktides 1-3 nimetatud asjaolude puudumise kohta. 2. Pakkuja esitab tõendi tema elu- või asukoha kohalike maksude võla puudumise kohta. Asukohaga Tallinnas registreeritud juriidilised isikud ei ole kohustatud esitama tõendit kohalike maksude võla puudumise kohta.“

Järelevalvemenetluse käigus on Hankija selgitanud, et kontrollis pakkujal kõrvaldamise aluste puudumist maksehäire – ja äritegevuskeelu registrist. Tõendeid registripäringute kohta Hankija ei esitanud.

Kuni 31.08.2017 kehtinud RHS (edaspidi käesolevas punktis nimetatud RHS) § 18² lg 4 nägi ette, et hankija võis lihthanke korraldamiseks kehtestada lihthanke dokumendi, lähtudes hankelepingu esemeks olevatest asjadest, teenustest või ehitustöödest. Lihthanke dokumendi koostamisel kohustus hankija lähtuma RHS §-s 24, § 31 lõigetes 2–5 ja 8, §-des 32 ja 33, § 38 lõigetes 1–31 ja 5, §-des 39–41, §-des 47–50 sätestatust või mõnest neist. Kuivõrd käesoleval juhul on Hankija otsustanud lihthanke dokumendi kehtestada ning sätestada selles ka kõrvaldamise alused, siis kohustus Hankija vastavate kõrvaldamise aluste puudumist ka kontrollima. Eeltoodust tulenevalt kohustus Hankija lähtuma enda poolt seatud tingimustest, kontrollima kas pakkujal esines kõrvaldamise aluseid või mitte ning tegema sellest lähtuvalt ka vastava otsuse.

Lähtuvalt RHS § 38 lg 1 p-idest 2, 3 ja 4 tulenevalt lasub Hankijal kohustus kontrollida kas pakkuja on pankrotis või likvideerimisel või kas tema äritegevus on peatatud ja kas pakkuja suhtes on algatatud sundlikvideerimine ja kas pakkujal on õigusaktidest tulenevate riiklike või tema elu- või asukoha kohalike maksude või sotsiaalkindlustuse maksete võlg või tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress (edaspidi maksuvõlg) hankemenetluse algamise päeva seisuga või maksuvõla tasumine on ajatatud pikemaks perioodiks kui kuus kuud arvates hankemenetluse algamise päevast, välja arvatud juhul, kui maksuvõla tasumise ajatamine on täies ulatuses tagatud. RHS § 38 lg 1¹ kohaselt kontrollib hankija enne hankelepingu sõlmimist maksuvõla puudumist ja andmeid maksuvõla tasumise ajatamise kohta RHS § 38 lg 1 punkti 4 osas pärast pakumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemist. Kui ilmneb, et pakkujal on nimetatud päeval maksuvõlg, ei sõlmi hankija selle isikuga hankelepingut ja kõrvaldab ta hankemenetlusest.

Riigihangete registrist ei nähtu, et Hankija oleks teabevahetuse kaudu kontrollinud maksuvõlgade puudumist hankemenetluse algamise päeva seisuga ega ka enne hankelepingu sõlmimist. Samuti pole Hankija teostanud kontrolli kas pakkuja on pankrotis või likvideerimisel või tema äritegevus on peatatud ja kas pakkuja suhtes on algatatud sundlikvideerimine.

Selgitame, et alates 15.03.2011 on võimalik riiklike maksude ja sotsiaalkindlustuse maksete nõuetekohast täitmist kontrollida eRHRi vahendusel. Kuigi RHS ei sätesta otseselt kohustust teostada maksuvõlgade kontrolli eRHR-i keskkonnas (teabevahetus – päringud välisregistritesse), puuduvad hankijal üldjuhul teistsugused vahendid veendumaks, et pakkujal või taotlejal ei ole riigihanke algamise kuupäeva seisuga maksuvõlgnevusi RHS § 38 lg 1 p-i 4 tähenduses.

Hankija selgituste osas, milles ta väitis, et kontrollis pakkujal kõrvaldamise aluste puudumist maksehäire – ja äritegevuskeelu registrist, märgime et juhul kui Hankija pidas silmas Creditinfo Eesti AS-i poolt peetavat Ametlikku Maksehäireregistrit, siis ei ole tegemist avaliku andmekoguga, mille vahendusel Hankija saaks kontrollida RHS § 38 lg 1 p-des 1-3 ja 4 nimetatud kõrvaldamise aluseid. Ka Ametliku Maksehäireregistri leheküljel on kirjas, et „Maksehäire on Maksehäireregistris kirjeldatud füüsilise- või juriidilise isiku võlgnevus lepingulise äripartneri ees. Ametlikku Maksehäireregistrisse sisestatakse maksehäire, mis: on tekkinud lepingu rikkumisest ja selle rikkumise algusest on möödunud vähemalt 45 päeva alates maksetähtpäevale järgnevast päevast; moodustab koos intresside ja viivistega vähemalt 30 eurot; ei ole vaidlustatud.“

Eeltoodust tulenevalt ei saa Hankija Ametliku Maksehäireregistri leheküljelt seda informatsiooni, mida tal on vaja RHS § 38 lg 1 p-des 2,3 ja 4 nimetatud kõrvaldamise aluste kontrollimiseks.

Maksuvõlgade, pankroti, likvideerimise, äritegevuse peatamise ja sundlikvideerimise kontrolli teostamine eRHR-i vahendusel tagab riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse, kuna eRHR salvestab ja säilitab välisregistritesse teostatud päringuid, vähendades ja lihtsustades vaidluste korral hankija tõendamiskoormist.

Dokumentaalseid tõendeid (väljatrükk, screenshot vms) Hankija maksehäire – ja äritegevuskeelu registrist päringute teostamise osas ei esitanud. RHS § 3 p-i 2 kohaselt peab hankija tagama riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse. Jättes maksuvõlgade, pankroti, likvideerimise, äritegevuse peatamise ja sundlikvideerimise kontrollid teostamata on Hankija eiranud RHS § 3 p 2, ja § 38 lg 1 p-te 2, 3 ja 4 ning ja lg-d 1¹.

2.4 Hankelepingu sõlmimine riigihanke alusdokumentides sätestatud erinevatel tingimustel

Lihthanke „Tuletõrjedepoo katuse ja välisfassaadi rekonstrueerimine“ (viitenumber 188274) dokumendi p-des 4.2. ja 4.3. märkis Hankija, et „Hankelepingu täitmise tähtaeg on 31.10.2017.“ ja „Töö alustamise aeg on hiljemalt 17.07.2017 a.“. Ka lihthanke teate p-is II.3) märkis Hankija hankelepingu kavandatava alguskuupäevana 17.07.2017 ja kavandatava lõppkuupäevana 31.10.2017.

06.09.2017 sõlmitud hankelepingu p-dest 5.2. ja 5.3. tulenevalt kohustus töövõtja (pakkuja) töödega alustama 11.09.2017. a. ja kõik lepingulised tööd lõpetama ja need lepingus ja lepingu lisades ettenähtud nõuetele vastavalt tellijale (hankija) üle andma 15.12.2017. a.

Lihthanke dokumentidest ei tulenenud võimalust alustada lihthanke objektiks olnud töödega 17.07.2017 asemel 11.09.2017 ega lõpetada töödega 31.10.2017 asemel 15.12.2017.

Järelevalvemenetluse käigus on kontrollija palunud Hankijal viidata lihthanke dokumentide punkti(de)le, kus on sätestatud võimalus alustada ja lõpetada tööd lihthanke dokumendi p-des 4.2. ja 4.3. ja lihthanke teate p-is II.3) märgitust hiljem. Hankija vastas et „on väljendanud ennast selliselt, et kavandatud tööde alguskuupäev on soovitud alguskuupäev. Kohustus töödega alustamine 11.09.2017 oli arvestatud selliselt, et jõuaks ehitustöödega enne talviseid ilmastikuolusid ühelepoole. Ehitustöödega alustamine viibis ka see tõttu, et hankija leidis omanikujärelevalve alles 07.09.2017.“

Hankija viis lihthanke „Tuletõrjedepoo katuse ja välisfassaadi rekonstrueerimine“ (viitenumber 188274) läbi kuni 31.08.2017 kehtinud RHS alusel. Hankija allkirjastas hankelepingu 23.08.2017 ning pakkujad 06.09.2017. Eeltoodust tulenevalt tuleb lugeda leping sõlmituks alates 06.09.2017, mil kehtis juba al. 01.09.2017 jõustunud RHS. Al. 01.09.2017 jõustunud RHS (käesolevas lõigus edaspidi RHS) § 125 lg 8 kohaselt tuleb hankijal lähtuda hankelepingu sõlmimisel RHS § 120 lg-st 1. RHS § 120 lg-st 1 tulenevalt tuleb hankeleping sõlmida riigihanke alusdokumentides sätestatud tingimustel.

Lihthanke dokumendid moodustavad ühtse terviku, mistõttu peab see, et ehitustööde kestus pole piiratud konkreetsete kuupäevadega, selguma nii lihthanke dokumendist kui ka lihthanke teatest või siis peab see olema selge nende dokumentide koos tõlgendamisel. Juhul kui Hankija pole veendunud selles, millal ta hankelepingu esemeks olevaid ehitustöid vajab, on tal võimalik märkida hankelepingu kestus kuudes ning mitte piiritleda seda konkreetsete kuupäevadega. Samuti on Hankijal võimalik nt lihthanke teates märkida hankelepingu kestus kuudes ja lihthanke dokumendis töödega alustamise hilisem võimalik kuupäev või tööde lõpetamise hilisem võimalik kuupäev. Juhul kui ehitustöödega alustamine sõltub mõnest muust teenusest (nt omanikujärelevalvest) siis tuleks Hankijal ka hankelepingu hilisem sõlmimine ja töödega alustamine ka sellega siduda.

Olukorras, kus Hankija on sisestanud lihthanke teatesse ja lihthanke dokumenti konkreetsete kuupäevad, ei saa vaid lihthanke teates sisalduvast sõnast „eeldatav“, mis lihthanke dokumendi p-des 4.2. ja 4.3. puudus, asuda seisukohale, et Hankija oleks jätnud endale võimaluse sõlmida hankeleping lihthanke dokumendi p-des 4.2. ja 4.3. ja lihthanke teate p-is II.3) märgitust hiljem. Kuna Hankija on sõlminud hankelepingu lihthanke teates ja lihthanke dokumendis märgitust 56 päeva hiljem ning hankeleping lõppes lihthanke teates ja lihthanke dokumendis märgitust 45 päeva hiljem, siis tuleb asuda seisukohale, et Hankija sõlminud hankelepingu lihthanke dokumendi p-des 4.2. ja 4.3. ja lihthanke teate p-is II.3) märgitust erinevatel tingimustel. Sellise tegevusega on Hankija seadnud ebavõrdsesse olukorda need potentsiaalsed pakkujad, kes oleksid võinud riigihankes osaleda, kuid loobusid sellest Hankija poolt seatud lühikese tähtaja tõttu.

RHS § 120 lg-st 1 tulenevalt tuleb hankeleping sõlmida riigihanke alusdokumentides sätestatud tingimustel. RHS § 214 lg-st 1 on riigihanke alusdokumentides sätestatud erinevatel tingimustel hankelepingu sõlmimine karistatav väärteo korras (RHS § 214).

Väärteomenetluse seadustiku (edaspidi VTMS) § 3¹ lg 1 kohaselt on kohtuväline menetleja väärteo tunnuste ilmnemisel kohustatud alustama ja läbi viima väärteomenetluse, kui tegu ei ole kohtuvälise menetleja veendumuse kohaselt vähetähtis või puuduvad VTMS §-s 29 sätestatud väärteomenetlust välistavad asjaolud. VTMS § 3¹ lg 2 kohaselt ei pea vähetähtsa väärteo korral väärteomenetlust alustama ja võib piirduda väärteotunnustega teo toimepannud isiku suulise hoiatamisega. VTMS § 3¹ lg 4 kohaselt ei ole väärtegu vähetähtis, kui väärteotoimepanemisega on tekitatud kahju või kui väärteoteates on osutatud tekitatud kahjule.

Kuivõrd käesoleval juhul ei ole Rahandusministeeriumile esitatud väärteoteadet ning tuvastatud asjaoludest ei nähtu, et lihthanke „Tuletõrjedepoo katuse ja välisfassaadi rekonstrueerimine“ (viitenumber 188274) tulemusel hankelepingu sõlmimisel riigihanke alusdokumentides sätestatud erinevatel tingimustel oleks tekitatud kahju (tegu on toime pandud esimest korda ja rahalisi vahendeid ei ole kasutatud ebaotstarbekalt), ei alusta Rahandusministeerium võimaliku väärteo tunnuste olemasolu tõendamiseks väärteomenetlust ning piirdub üksnes Hankija hoiatamisega. Soovitame edaspidi riigihanget ette valmistades ja hankelepingut sõlmides hoolega jälgida, kas Hankija on seadnud hankelepingu esemele proportsionaalsed ja enda vajadustele vastavad tingimused ning sõlmida hankeleping üksnes riigihanke alusdokumentides sätestatud tingimustel.

3. Soovitused ja tähelepanekud

3.1. Lihthanke dokumentide koostamine

Kuni 31.08.2017 kehtinud RHS jättis hankijale lihthanke dokumentide koostamisel suhteliselt vabad käed. Sisuliselt reguleeris lihthanke dokumentide koostamist ja lihthanke läbiviimist vaid RHS § 18², mille lg-st 4 tulenevalt võis hankija lähtuda lihthanke korraldamisel vaid riigihanke üldpõhimõtetest või siis kehtestada lihthanke dokumendi, lähtudes hankelepingu esemeks olevatest asjadest, teenustest või ehitustöödest. Lihthanke dokumendi koostamisel kohustus hankija lähtuma RHS §-s 24, § 31 lõigetes 2–5 ja 8, §-des 32 ja 33, § 38 lõigetes 1–31 ja 5, §-des 39–41, §-des 47–50 sätestatust või mõnest neist. Kui hankija otsustas siiski lihthanke dokumendi koostada ja viitas lihthanke dokumendis mõnele RHS §18² lg-s 4 märgitud või mõnele muule RHS-i sättele, siis kohustus ta ka enese poolt lihthanke dokumendis märgitust lähtuma.

Käesoleval juhul on Hankija lihthanke „Tuletõrjedepoo katuse ja välisfassaadi rekonstrueerimine“ (viitenumber 188274) dokumendi punktis 4.1. öelnud, et „Hankeleping sõlmitakse edukaks tunnistanud pakkujaga HD lisa 2 sätestatud tingimustel.“. Riigihangete registrisse Hankija aga HD lisa 2 üles laadinud ei ole.

Järelevalvemenetluse käigus on Hankija tunnistanud, et unustas hankelepingu projekti riigihangete registrisse üles laadida.

Sõlmitud hankelepingu p-is 2.2. on Hankija öelnud et „Lepingu täitmisel juhinevad Pooled käesoleva Lepingu punktis 4 loetletud Lepingu dokumentidest ja “Ehituse Töövõtulepingu Üldistest Tingimustest” (edaspidi ETÜT). Kui Lepingus ei ole sätestatud teisiti, juhinevad Pooled ETÜT sätetest.“ Riigihangete registris avaldatud lihthanke dokumentides ei ole viidatud ETÜT tingimustele, mistõttu ei saanud pakkujad ega huvitatud isikud teada, et Hankija kavatses sõlmida hankelepingu ETÜT tingimustel.

Olukorras, kus Hankija soovib kasutada kellegi teise poolt välja töötatud lepingu üldtingimusi peab Hankija enne riigihanke alustamist kontrollima, et tema poolt kasutatavad üldtingimused oleksid kooskõlas planeeritava riigihanke tingimustega ning olema veendunud selles, et riigihanke dokumentides sisaldub viide üldtingimustele, mille alusel hiljem hankeleping sõlmitakse.

3.2. Maksetähtajad hankelepingutes

Lihthanke „Tuletõrjedepoo katuse ja välisfassaadi rekonstrueerimine“ (viitenumber 188274) dokumendi punktis 5.1 on Hankija ette näinud, et „tasumine toimub vastavalt hankelepingu tingimustele pärast nõuetekohaselt valminud ehitustöö aktiga üleandmist ning vastuvõtmist ja arve esitamist. Maksetähtaeg on 90 päeva.“

Lähtuvalt võlaõigusseaduse kuni 31.08.2017 kehtinud redaktsiooni § 82¹ lg-st 3 tulenevalt ei tohtinud võlgnik, kes oli riigihangete seaduse § 10 lõikes 1 või 2 nimetatud isik, tugineda kokkuleppele, millega nähti ette VÕS § 82¹ lg-s 1 sätestatust pikem maksetähtaeg, välja arvatud juhul, kui lepingus on sõnaselgelt teisiti kokku lepitud ja kui see tulenes objektiivselt lepingu olemusest või eralistest tunnusojoontest. VÕS § 82¹ lg-st 4 tulenevalt oli tühine kokkulepe, millega nähti 60 päeva ületav maksetähtaeg ette võlgnikule, kes oli riigihangete seaduse § 10 lõikes 1 või 2 nimetatud isik.

Järelevalvemenetluse käigus selgitas Hankija, et arvete tasumise viibimine või siis maksetähtaja pikkus on kokkuleppeliselt 90 päeva põhjusel, et vabahendusena sõltub Hankija täiel määral projektidest saadavatest toetustest ja et PRIA maksab toetused välja alles peale tööde lõpetamist teostatavat paikvaatlust. Menetluse pikkuseks on kuni 90 päeva.

Soovitame Hankijal edaspidi lisada vastava asjaolu kohta märkus riigihanke dokumentidesse, et tavapärasest pikema maksetähtaja seadmise põhjus oleks läbipaistev ja kontrollitav.

4. Järeldused

4.1. Järelevalvemenetluse käigus tuvastati kõrvalekaldumisi RHSis sätestatud korrast seoses kvalifitseerimistingimuste seadmise, välisregistritesse päringute tegemise ja hankelepingu sõlmimisega riigihanke alusdokumentides sätestatust erinevatel tingimustel.

4.2. Tuvastatud kõrvalekalded on Rahandusministeeriumi hinnangul käsitletavad üksikjuhtudena.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristel Mesilane

Osakonnajuhataja

Kontrollija:

Triin Paljak

jurist

riigihangete ja riigiabi osakond

611 3267; triin.paljak@fin.ee

Triin Paljak 611 3267

triin.paljak@fin.ee